

Profesor Jernej Bogataj (1920–2008)

Jernej Bogataj se je rodil leta 1920 na Logu v Poljanski dolini, po domače pri Planinčarju. Bil sem še otrok, ko je prihajal k sorodnikom v Četeno Ravan. Matura 1940. leta, z odličnim uspehom, je bila velika čast. Posebno dobro se je učil jezike: francoščino, nemščino, grščino in latinščino. Mati je želela, da bi postal duhovnik. Spoznala sva se, ko sem tudi jaz začel hoditi v šolo v Kranj. Žal so Nemci kmalu ukinili slovensko gimnazijo in dijake nagnali domov.

Tedaj so Jerneja poklicali v vojsko, a je poziv enostavno ignoriral. Zaprli so ga za teden dni, nato je moral služiti kot navaden vojak. Odvlekli so ga na rusko fronto, kjer je bilo zelo hudo in mislil je samo na preživetje. Zajeli so jih Rusi. Ti so ujete Nemce v deseterostopih gnali skozi Ukrajino v Donbas. Neka častnica je namerila svojo brzostrelko na korakajoče Nemce in skoraj brez glasu so padli. Ko je pokosila vse do Jernejeve vrste, ji je zmanjkalo streliva in tako je po naključju ostal živ. V Donbasu je kopal premog. Težko delo v rudniku ob slabi prehrani jih je izčrpavalo. Enkrat se je zgrudil in bi žalostno končal, če ga ne bi sotrpini dvignili na noge.

Tako je imel vendarle srečo, da se je z ruske fronte živ domov vrnil leta 1945. V družini je še vedno veljalo, da bo bogoslovec. Šel je sicer v bogoslovje, a s prijateljem Marjanom Tavčarjem sta sklenila, da izstopita iz njega in se vpišeta na slavistiko. Jernejeva mati je medtem umrla in se ni čutil dolžnega izpolniti obljubo. Uspelo mu je dobiti štipendijo.

Leta 1954 je diplomiral in dobil prvo zaposlitev na zahodni meji države, na učiteljskiču v Tolminu. Tu je poleg slovenščine večkrat učil tudi nemščino. Tudi po spremembi učiteljskiča v gimnazijo je vso službeno dobo prebil v Tolminu, kjer so mu dodelili stanovanje v novem bloku. Za vse drugo pa so mu šli na roko Cijanovi.

Jernej Bogataj je bil zelo vesten in dober profesor. Dijaki so ga spoštovali in cenili. Bil je velik ljubitelj knjige, domače in tuje književnosti. Napisal je nekaj strokovnih člankov in se poizkusil tudi v prevajanju iz francoščine. Ko se je upokojil, sem mu svetoval, da bi še več pisal, da bi napisal knjigo spominov, predvsem spomine na ujetništvo, vendar se tega žal ni lotil; na srečo mi je nekaj tega ostalo v spominu.

V stiku z ljudmi je bil prijazen, sicer pa ne preveč družaben. Redno sva se srečevala enkrat letno. Če ga je kaj težilo, je včasih tudi vmes želel, da se dobiva in malo pokramlja-va in tako mi je nekaj njegovih pripovedi ostalo v spominu.

Že vrsto let je načrtno skrbel za zdravje, vsak dan je šel na Grad oziroma Kozlov rob in tudi avto je vozil do zadnjega; dočakal je lepo starost, skoraj 88 let.

V soboto (8. marca 2008, op. ur.) sem od družine Cijan prejel žalostno sporočilo, da se je Jerneju po nekaj dneh trpljenja pretrgala nit življenja, umrl je v bolnišnici v Šempetru.

Dragi prijatelj Jernač, vest o tvoji smrti me je globoko pretresla, pogrešal te bom. V imenu nekdanjih in sedanjih kolegov tolminske gimnazije se Ti zahvaljujem in Ti kličem: Počivaj mirno v domači zemlji!

Janez Dolenc

Ob slovesu od profesorja Jerneja Bogataja

Deset let po zaključku 2. svetovne vojne smo se znašli v razredu profesorja Bogataja na učiteljskišču v Tolminu.

Skromni otroci iz vseh vetrov, s hribov, iz grap in dolin, s Primorskega, Krasa, z Gorenjske. Razigrani otroci iz delavskih hiš in bornih kmetij, ki nam je vojna le oplazila zgodnje otroštvo, nismo mogli vedeti, kakšne izkušnje ima že za sabo naš mladi profesor.

Zanj in za nas je bil to začetek pet let trajajočega uspešnega sobivanja in sodelovanja. Hvaležni smo mu, da se ves ta čas ni trudil striči kril naše mladosti. Nasprotno: navdihoval jih je z zgodbami in junaki iz domače in tuje literarne ustvarjalnosti prejšnjih časov, a tudi tiste sveže, tako rekoč izmahnjene izpod peres ustvarjalcev, kjer je zares znal prisluhniti še eni legendi našega šolanja – profesorju Pirniku.

Profesor Bogataj ni skrival svoje naklonjenosti do poezije. S to ljubeznijo je zaznamoval, obarval in polepšal naša življenja.

Zato mu za slovo namenjamo pesem, pesem pesnika iz njegovih domačih krajev – Simona Jenka.¹

Ob slovesu vam kličemo: Hvala vam za vse, tovariš razrednik! Pozdravljeni, gospod profesor Bogataj!

Generacija 1956–1961

Katja Hvalica

1 Simon Jenko, Gori